

เส้นทางพัฒนาการเมืองเรื่องประชาธิปไตยภายใต้กระบวนการ

การสภาองค์กรชุมชน : กรณีจังหวัดสงขลา*

สุภาภรณ์ อินทองคง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.)

①

โจทย์ที่หาคำตอบได้ยาก

คนไทยจำนวนไม่น้อยที่เคยได้ยินได้ฟัง และเคยมีส่วนร่วมในสิ่งที่เรียกว่า **การเมือง** และสิ่งที่เรียกว่า **ประชาธิปไตย** แต่ถ้าจะให้ตอบ โจทย์หรือคำถามว่า

การเมืองคืออะไร อย่างไร ใคร...ทำไม?

ประชาธิปไตยคืออะไร ใคร..ทำไม?

คงเป็นเรื่องยากยิ่งที่จะให้ทุกคนตอบ โจทย์หรือคำถามนี้ แม้แต่ในหมู่นักวิชาการ นักวิชาการ ทั้งสาขารัฐศาสตร์ (Political Science) และนิติศาสตร์ (Law) ก็ยังให้คำตอบที่แตกต่างกัน กลุ่มบุคคลที่ชื่อว่า **นักการเมืองที่ดี นักประชาธิปไตยที่ดี** แต่ละกลุ่ม แต่ละคนต่างก็มีคำตอบเป็นของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ นับประสาอะไรกับคนเดินดินกินข้าวแกงทั้งหลายที่ต่างก็มีคำตอบไปคนละทิศละทาง หรือไม่ก็ไม่มีคำตอบ โจทย์ทั้ง 2 โจทย์นี้เลย ถ้าจะมีบ้างก็คือ

* บทความฉบับนี้เขียนขึ้นตามคำขอของที่ประชุมคณะทำงานองค์กรชุมชนจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2552 เรื่อง **การส่งเสริมพัฒนาสภาองค์กรชุมชน และการกำหนดโครงสร้างบทบาท** เป็นต้นของคณะทำงานในอนาคต เพื่อเรียนรู้ในเชิงลึกของเรื่องนี้จึงได้เสนอเนื้อหาที่นำไปทั้งเชิงลึกและกว้างไว้ด้วย คาดว่าจะมีประโยชน์กับผู้อ่านไม่มากนัก

การเมืองที่ดี ประชาธิปไตยที่ดี ก็คือการเลือกตั้ง เหตุก็เพราะว่า 70 กว่าปีที่ประชาธิปไตย ถูกนำเข้ามาสู่ตลาดการเมืองไทย เรามีการเลือกตั้งกันเกือบจะนับครั้งไม่ถ้วน ในระยะหลังๆ นี้ ก็มีการเลือกตั้งกันตั้งแต่ระดับตำบล จังหวัด และระดับชาติ จึงไม่น่าแปลกใจอะไร ถ้ามีคนลุกขึ้นมา ตะโกนดังกๆ ว่า การเมืองและประชาธิปไตยในสังคมไทยก็คือ “การเลือกตั้ง” และคำพูดที่ผู้จัดการเลือกตั้งออกมาร้องตะโกนให้ชาวบ้านร้านตลาดได้ฟังกันจนชินชาก็คือ

จะต้องไม่ซื้อสิทธิ

จะต้องไม่ขายเสียง

จะต้องไม่นอนหลับทับสิทธิ์...

จะต้องไปใช้สิทธิ์ ใช้เสียง...

ส่วนกลุ่มบุคคลที่เรียกตัวเองว่า **นักการเมือง** ทั้งมือเก่าและมือใหม่ ทั้งมืออาชีพ และมือสมัครเล่น ต่างก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ขอให้เลือกผม/ฉัน ขอให้ผม/ฉัน ได้รับใช้พ่อแม่พี่น้อง... อย่าลืมกาเบอร์.....?....

จะมีใครสักกี่คน ทั้งนักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐรวมทั้งหัวคะแนนนักการเมืองที่ร่วมหาเสียง ที่ออกมาสื่อถึงประชาชนกันอย่างจริงจัง หรือทำอะไรให้ประชาชนได้เข้าใจในเนื้อหาสาระของสิ่งที่เรียกว่า การเมืองที่ดี ประชาธิปไตยที่ดีว่าคืออะไร กันแน่?

ผลลัพธ์ที่ตกอยู่ในสังคมไทยเรา ขณะนี้ก็คือประชาชนพลเมืองของเรายังไม่อาจรู้ชัดได้เลยว่า

การเมืองที่แท้จริง ที่ถูกต้องคืออะไร

ประชาธิปไตยที่แท้จริงที่ถูกต้องคืออะไร

พวกเขาจะมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ ได้อย่างไรบ้าง ...

ความวุ่นวายไม่ทันหาย

ความควายก็บังเกิดขึ้นมาอีก

สภาองค์กรชุมชน...

สภาองค์กรชุมชน คืออะไร ? คือโจทย์ตัวใหม่ที่หาคำตอบได้ยากอีกโจทย์หนึ่งของสังคมไทย

②

ถึงยากก็ต้องตอบ

การเมือง ประชาธิปไตย และสภาก่อการชุมนุม แม้จะยังไม่มีคำตอบที่ลงตัวที่เข้าใจได้สำหรับทุกคน แต่ก็จำเป็นต้องตอบ เพราะเป็นเรื่องที่มีอยู่จริงในสังคมมนุษย์ เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงในสังคมไทย เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงในความรู้ ความคิด และแนวปฏิบัติในชีวิตของทุกคน ต่างก็แต่ว่าใครจะรู้ จะคิด จะเห็น จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากน้อยเพียงใดเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะเรื่องการเมืองที่ดี ประชาธิปไตยที่ดี สภาก่อการชุมนุมที่ดี เป็นเรื่องของคนของมนุษย์ที่จะต้องมาเรียนรู้ร่วมกันว่ามันคืออะไรกันแน่ และจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหา รวมทั้งนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำรงอยู่ และความเจริญก้าวหน้าของเราของเพื่อนมนุษย์เราได้อย่างไร?

คำตอบที่ผู้เขียนได้เรียนรู้จากครูอาจารย์ด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สรุปได้ ดังนี้

1. การเมือง (Politics)

1.1 การเมืองในแง่ของมนุษยศาสตร์เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ ต้องเข้าใจ ต้องเข้าถึง และมีส่วนร่วม เพราะการเมืองเกี่ยวข้องกับทุกคน แต่ทุกคนเกี่ยวข้องกับการเมืองไม่เหมือนกัน แต่ละคนเกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยวิธีที่ต่างกัน มีบทบาทหน้าที่ต่อการเมืองคนละอย่างกัน ⁽¹⁾ เช่น คนที่เป็นพระภิกษุ ก็ต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง เพราะพระได้ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ใกล้จิตธรรม เป็นผู้รู้ธรรม เป็นผู้มีธรรม พระจึงต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองในฐานะผู้บอกธรรมผู้ให้ธรรม คือ ความถูกต้องดีงาม ธรรมที่ฝ่ายการเมือง ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ เช่น ราชธรรม หรือ ทศพิธราชธรรม มีทาน ศีล เป็นต้น มิฉะนั้นแล้ว การเมืองซึ่งเป็นของดี ก็จะกลายเป็นของเสีย คนดีเข้าสู่การเมือง ซึ่งเป็นของดี ก็จะกลายเป็นของเสีย คนดีเข้าสู่การเมืองก็จะกลายเป็นคนเน่า ดังที่ปรากฏชัดเจนอยู่ในยุคสมัยนี้

1.2 การเมืองในแง่ของสังคมศาสตร์ เป็นสิ่งหรือเรื่อง que ทุกคนต้องมีส่วนร่วมตามสถานภาพของตน คือต้องร่วมปฏิบัติการ ร่วมทำหน้าที่ ผู้นำต้องทำหน้าที่ผู้นำ ผู้ตามต้องทำหน้าที่ผู้ตาม ผู้คอยควบคุมให้คำแนะนำต้องดูแลแนะนำ ผู้ตรวจสอบทักท้วงผู้มีทวนทางปัญญา ทวนทรัพย์ เป็นต้น ก็ต้องช่วยหนุนเสริม... เพราะการเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคนที่อยู่ร่วมกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ยิ่งการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยแล้ว ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ต้องปฏิบัติ

ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ต้องออกเสียงเลือกคนจะไปใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจของตนในฐานะประชาชนคนของประเทศ เป็นต้น

1.3 การเมืองในแง่ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เป็นธรรมชาติหรือธรรมชาติ คือเป็น ทั้งสภาวะธรรม สังขธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวชธรรม ที่ว่าเป็นสภาวะธรรม ก็เพราะมีลักษณะมีสภาพเฉพาะตัว มีปรากฏการณ์ให้เห็นให้รับรู้ได้ ที่ว่าเป็น สังขธรรม ก็เพราะมีกฎมีกติกาทิ้งกฎแท้ และกฎเทียม คือกฎธรรมชาติและกฎมนุษย์ให้ทุกคนได้เรียนรู้ ได้เข้าใจ ได้เข้าถึง และนำทางปฏิบัติพัฒนาคน ที่ว่าเป็นปฏิบัติธรรม ก็เพราะว่า ทุกคนจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง จึงจะก่อผลดี ถ้าผิดกฎก็จะก่อผลร้าย ที่ว่าเป็นปฏิเวชธรรม ก็เพราะว่ามีผลเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เพราะการเมืองที่อยู่ภายใต้กฎสากล (Universal Law) เกิดขึ้น ดำรงอยู่ เจริญ/เสื่อม เพราะมีเหตุปัจจัยเป็นตัวกำกับ นั่นคือ การเมืองที่อยู่ภายใต้กฎอุปปีปัจจัยธรรมชาติ (causation) นั่นเอง

สรุปว่า การเมืองเป็นเรื่องของคน เรื่องของสังคม และเรื่องของธรรม หรือธรรมชาติ ที่เราทุกคน มีฐานะเป็นคน และต้องอยู่ในสังคมต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติจะต้องตระหนักรู้ และทำหน้าที่ได้ต้องตามสิทธิและหน้าที่ที่น่าจะเพียงพอ และพอเพียง

สรุปอีกที การเมืองเป็นเรื่องของความรู้ ความคิดและวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาคนและสังคมให้หลุดพ้นจากความเสื่อม ก้าวสู่ความเจริญของมนุษยชาติ

ท่านนักปราชญ์อย่างพุทธทาสภิกขุ บอกเราว่า “ศาสดาของทุกศาสนา คือนักการเมือง และสุดยอดนักการเมือง คือพระเจ้า” ถ้าชาวพุทธก็คือ พระธรรมเจ้า นั่นเอง

2. ประชาธิปไตย (Democracy)

ว่ากันว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเมืองการปกครอง ว่าตามคำศัพท์ภาษาไทย คือ **ประชาธิปไตย** มีรากฐานมาจากภาษาบาลี คือ ประชา + อธิปไตย ประชาคือประชาชนคนอย่างเรา นี้แหละ และอธิปไตย คือ ความเป็นใหญ่ เมื่อรวม 2 คำเข้าด้วยกัน เป็นประชาธิปไตย ก็ได้ความหมายว่า ประชาชนเป็นใหญ่ คือ การปกครองที่ให้ประชาชนปกครองกันเอง แต่ประชาชนจะปกครองกันเองได้ก็ต้องเริ่มมาตั้งแต่ปกครองตนเองได้ก่อน เมื่อปกครองตนเองได้แล้วจึงมาช่วยกันปกครองกันเอง สมดังคำกล่าวที่ว่า

“ การปกครองแบบประชาธิปไตย คือ
การปกครองของประชาชนที่แต่ละคนปกครองตนเองได้
เมื่อแต่ละคนปกครองตนเองได้ดีแล้ว
ก็มาช่วยกันปกครองร่วมกัน”

ก็เป็นการปกครองของประชาชนที่ประชาชนปกครองกันเอง ⁽²⁾... (พระธรรมปิฎก
(ป.อ. ปยุตโต) 2538 : 6-7) อย่างไรก็ตาม ที่ว่า ประชาธิปไตย คือ ที่ทำให้ประชาชนเป็นใหญ่ นั้น
ประชาชนจะต้องมีความรู้ มีปัญญา และประชาชนจะมีปัญญาได้ก็ต้องได้รับการพัฒนา นั่นคือ
สังคมประชาธิปไตยจะมีได้ เกิดได้ ก็เพราะ ประชาชนได้รับการศึกษาดี มีความเจริญทั้งด้านความรู้
ความคิด และกระทำถูกต้องตามธรรม และถือธรรมเป็นใหญ่ ที่เรียกว่าเป็นธรรมาธิปไตย ดังคำ
กล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุที่ระบุชัดเจนไปว่า

“ประชาธิปไตยที่ว่าของประชาชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน นั้นใช้ได้เฉพาะประชาชน
ที่มีธรรมเท่านั้น ถ้าประชาชนไม่มีธรรมมันก็จะกลายเป็นประชาธิปไตยเท่านั้นเอง

ดังนั้น ต้องหว่านพืชธรรมก่อนพืชประชาธิปไตย ! ธรรมมีความเป็นประชาธิปไตยในตัว
ตัว เพราะหมายถึงความไม่เห็นแก่ตัวอยู่โดยธรรมชาติ อย่าแยกความไม่เห็นแก่ตัวออกจาก
ประชาธิปไตย!” (พุทธทาสภิกขุ, 25....)

จึงเห็นได้ชัดเจนว่า คุณภาพของประชาธิปไตยนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน
ในมุมมองของนักการเมืองนั้น นักการเมืองที่ไม่มี ไม่เป็นธรรมาธิปไตย จะเป็นผู้ไม่คงที่ คือ
เมื่อยังไม่มีอำนาจวาสนา ยังไม่ได้ฐานะตำแหน่ง ก็จะเอาอกเอาใจประจบประแจงประชาชน แต่พอ
มีฐานะได้อำนาจแล้วก็มักจะข่มขู่ บังคับแสดงอำนาจต่อประชาชน ส่วนนักการเมืองที่ดีที่เป็น
ธรรมาธิปไตย เป็นผู้ที่มีหลักการที่แน่นอน คงเส้นคงวา ไม่ข่มขู่ประชาชน แต่ก็ไม่พะเน้าพะนอ
ประจบประแจงประชาชน ไม่ตามใจประชาชนในทางผิด แต่จะเป็นผู้ยืนหยัดอยู่ในธรรม เพราะเขา
ทำหน้าที่ในนามประชาชนที่เป็นธรรมาธิปไตย... (พระธรรมปิฎก (ประยูร ปยุตโต) 2538 : 54-55)

จากสาระความรู้ที่ผู้เป็นปราชญ์ และเป็นผู้มีปัญญาธรรม มีคุณธรรม และจริยธรรมสมบูรณ์
คือผู้เป็นต้นแบบของผู้ถือธรรมเป็นใหญ่ทั้ง 2 ท่าน ได้ชี้ชัดไว้ให้แน่ชัด ก็พอจะช่วยให้เรามองเห็น
ชัดเจนอย่างน้อยใน 4 เรื่องต่อไปนี้

- 1.) การปกครองแบบประชาธิปไตย นั้นเป็นการปกครองที่ให้อำนาจประชาชนเป็นใหญ่
 - 2.) แต่มีเงื่อนไขว่า **ประชาชนเป็นใหญ่** ที่ว่านั่นจะเป็นใหญ่ได้จะต้องเป็นประชาชนที่ถือธรรมเป็นใหญ่เท่านั้น
 - 3.) การที่ประชาชนจะมีธรรมเป็นใหญ่ได้ ต้องมีการพัฒนาความรู้ ความคิด และการกระทำให้ถูกต้องตามธรรม คือ ความดีงาม ความจริง ความมีเหตุ มีผล ความเป็นเหตุ เป็นผล ตลอดถึงความไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ส่วนรวม หรือเห็นแก่ธรรม
 - 4.) ในส่วนของตัวนักการเมือง ซึ่งก็คือประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ผันและพาตัวเองเข้าสู่การเมืองในระบบประชาธิปไตยก็ต้องถือธรรมเป็นใหญ่ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักการเมืองนักประชาธิปไตยที่ดี มิใช่เป็นได้แต่นักเลือกตั้ง นักประจบประแจงประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเท่านั้น
- การเมืองไทยวันนี้ เรามีการเมือง ภาคพลเมือง ควบคู่กับการเมือง ภาคนักการเมือง**
- ประชาธิปไตยไทยวันนี้ เรามีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ควบคู่กับประชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง หรือแบบตัวแทน ทั้ง 2 แนวคิดและการปฏิบัติที่วันนี้ คือ ที่มาของสิ่งที่ชื่อว่าสภาองค์กรชุมชน**

3. สภาองค์กรชุมชน (Community Organization Council)

ว่ากันว่า สภาองค์กรชุมชน คือ นวัตกรรมทางความคิดที่ถูกผลิตออกมา หรือขึ้นมาเพื่อรองรับมิติใหม่ทั้งทางการเมืองที่ชื่อว่า การเมืองภาคประชาชน และมิติใหม่ของประชาธิปไตย ที่ชื่อว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ต้นตอของ **การเมืองที่ดี ประชาธิปไตย** ก็ดีในแง่ของมิติใหม่นั้นก่อตัวขึ้นเป็นตัวตนขึ้นในรัฐธรรมนูญปี 2540 และก่อตัวขึ้นมาในรัฐธรรมนูญปี 2550

ที่ระบุว่า (รัฐ) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง... (ม.87 (2))

(รัฐ) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่ร่วมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ (ม. 87 (4))

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้เอง คือที่มาของกฎหมายลูกที่ชื่อว่า **พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง และพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551**

และจากพระราชบัญญัติทั้ง 2 นี้เองที่ส่งผลให้เกิด **องค์กรใหม่** ที่เกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน และประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมที่ชื่อว่า **สภาองค์กรชุมชน** ขึ้นเคียงข้างควบคู่ไปกับ **สภาพัฒนาการเมือง และกองทุนพัฒนาการเมืองและพรรคการเมืองขึ้น** ทั้งนี้เพื่อสนองเจตนารมณ์ทางการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 87 ดังกล่าว

สภาองค์กรชุมชน คืออะไร ใครที่ไหนเมื่อใด อย่างไร ทำไม สัมพันธ์กับสภาพัฒนาการเมืองอย่างไร?

1. สภาองค์กรชุมชนคืออะไร?

คือ องค์กรภาคประชาสังคมที่มีกฎหมายรองรับ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสภาพัฒนาการเมือง และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

2. ใครเป็นสมาชิกของสภานี้?

กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้าน ตำบล หมู่บ้านละสี่คน และผู้แทนชุมชนอื่นในตำบล ชุมชนละสองคน (4+2 = 6 คน) มาปรึกษาหารือกัน และเห็นสอดคล้องกันว่าจะรวมตัวกันตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลไม่น้อยกว่าร้อยละหกสิบ ของจำนวนผู้แทนชุมชนทุกประเภทตามที่กฎหมาย กำหนด (พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน หมวด 1 มาตรา 5) และได้รับหรือมีการจัดแจ้งความเป็นกลุ่ม เป็นองค์กรของตนต่อกำนันตำบลนั้นๆ และได้ส่งใบแจ้งให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว

3. สภาองค์กรชุมชนเกิดขึ้น อยู่ที่ไหน เมื่อใด?

1) เกิดขึ้นโดยพฤตินัยในชุมชนระดับหมู่บ้าน และตำบลโดยความเห็นพ้องต้องกันของผู้นำและผู้ตามที่รวมตัวกันเรียนรู้ คิด และทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง และกันเองในชุมชนนั้นๆ

2) เกิดขึ้นโดยนิตินัยในชุมชนระดับหมู่บ้าน ตำบล ภายใต้การรับรองและสนับสนุนของรัฐ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 และรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 และตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลนั้นๆ และยุบเลิกได้เมื่อมีเหตุจำเป็น

3) สภากงศ์กรชุมชน ต้องมีการจัดประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง (ม.19)

4. สภากงศ์กรชุมชนมีภารกิจอะไร(หน้าที่)ที่ต้องทำบ้าง?

มี 12 ข้อ (ม.21) คือ

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ สมาชิกองศ์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองศ์กรชุมชนร่วมมือกับองศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

(3) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ สมาชิกองศ์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

(4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนา องศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการพัฒนาในการจัดทำแผนพัฒนาองศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) เสนอแนะปัญหา และแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของ ประชาชน อันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(6) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของ ประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจการขององศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่มีผล หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ องศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการ หรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพัฒนาด้วย

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องศ์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และสมาชิกองศ์กรชุมชน รวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

(8) ประสานและร่วมมือกับสภากงศ์กรชุมชนตำบลอื่น

(9) รายงาน ปัญหาและผล ที่เกิดขึ้นในตำบลอันเนื่องจากการ ดำเนินงาน ใดๆ ขององศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ โดยรายงานต่อองศ์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

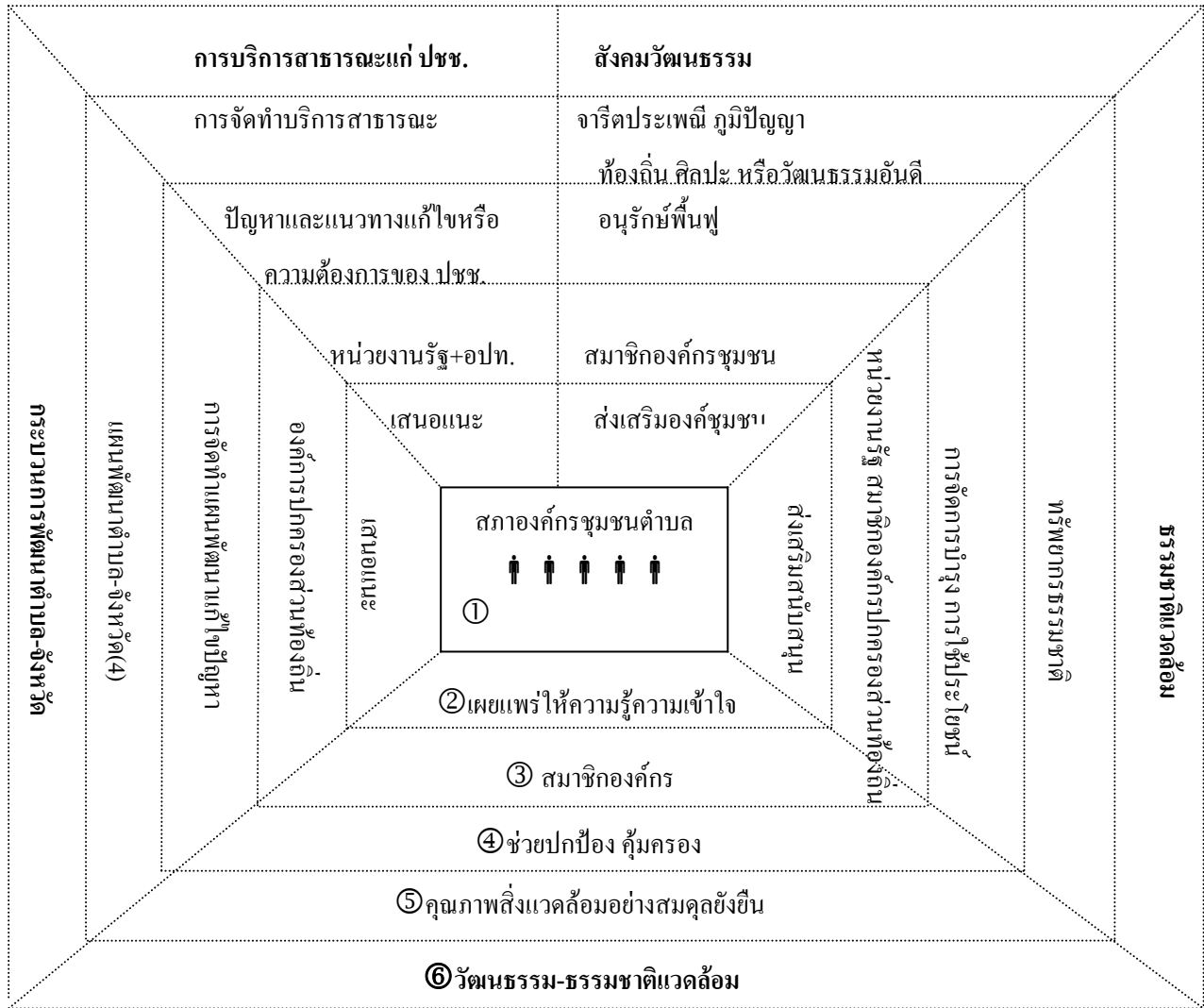
(10) วางกฎกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล

(11) จัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตำบล เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ

(12) เสนอรายชื่อผู้แทนองค์กรชุมชนตำบล เพื่อไปร่วมประชุมในระดับ จังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน

ผังมโนทัศน์ 1 แสดงผลกาวิเคราะห์ภารกิจของสภาองค์กรชุมชนที่ระบุใน พ.ร.บ.สภาองค์กร

ชุมชน พ.ศ.2551 ซึ่งมี 7 ภารกิจ 12 ด้าน และความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับองค์กร
อื่น ทั้งในการพัฒนาพื้นที่

คำอธิบาย

- วง ① องค์กรภาคประชาสังคม = การเมืองภาคพลเมือง
- วง ② ภารกิจ หรือ บทบาทต่อชุมชน สังคม ตำบล จังหวัด
- วง ③ องค์กรหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- วง ④ ลักษณะของภารกิจหรือบทบาทที่ต้องทำ
- วง ⑤ ทรัพยากรประเด็นและเนื้อหาที่ต้องเกี่ยวข้องดำเนินการ
- วง ⑥ สรุปเป็นประเด็นหลักที่ต้องเกี่ยวข้องดำเนินการ

ผังมโนทัศน์ 2 แสดงภารกิจของสภาฯ กับประเด็นหลักขององค์ประกอบชุมชนคือคน สังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติแวดล้อม วง ①+⑥

องค์กร	ภารกิจ (ทำอะไรบ้าง) (ม. 21)	ประเด็นภารกิจ (ด้านใดบ้าง)	บุคคล/องค์กรเกี่ยวข้อง/รับชอบ (ใครทำ)	บทบาทหน้าที่ (ให้ทำอะไร)
สภาองค์กรชุมชนตำบล	1. ส่งเสริมสนับสนุน	1. ด้านสังคม-วัฒนธรรมชุมชน/ ชาติ - จารีตประเพณี - สติปัญญาท้องถิ่น - ศิลปะหรือวัฒนธรรม (1) 2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติชุมชน/ ชาติ (2) 3. ด้านการสร้างด้านปัญหาและ แนวทางแก้ไขพัฒนา	สมาชิกองค์กรชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น สมาชิกองค์กรชุมชนส่วนท้องถิ่น	อนุรักษ์หรือฟื้นฟู การจัดการการบำรุงรักษาและการ ใช้ประโยชน์ นำไปประกอบการพิจารณาจัดทำ แผนพัฒนา อปท.
	2. การเผยแพร่ให้ความเข้าใจและ การร่วมมือกัน	4. ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ทาง สังคมวัฒนธรรม+ธรรมชาติ) (3)	สมาชิกองค์กรชุมชน	การคุ้มครอง
	3. การเสนอแนะ	5. ด้านปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชน (5)	หน่วยงานรัฐหรือ อปท.	การจัดทำบริการสาธารณะ

องค์กร	ภารกิจ (ทำอะไรบ้าง) (ม. 21)	ประเด็นภารกิจ (ด้านใดบ้าง)	บุคคล/องค์กรเกี่ยวข้อง/รับชอบ (ใครทำ)	บทบาทหน้าที่ (ให้ทำอะไร)
	4. การจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือ/ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนกับองค์กรรัฐเอกชน, อปท.	6. ด้านการร่วมให้ความคิดเห็นต่อ การดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรม ของประชาชน (6)	องค์กรภาครัฐ+เอกชน อปท.	จัด/เปิดเวทีให้ ปชช. ได้เสนอ
	5. การส่งเสริมสนับสนุน	7. ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็ง และ พึ่งตนเอง และกันเองได้	องค์กรชุมชนและสมาชิกชุมชน+ ประชาชน	รับการส่งเสริมสนับสนุน
	6. การประสานและร่วมมือ	8. ภารกิจทุกด้านที่ต้องทำ	สภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์
	7. การรายงาน	9. ด้านปัญหา (เหตุ) และผลการ ดำเนินงานของ อปท. + รัฐ	อปท. และรัฐ	รับทราบและแก้ไข
	8. การวางกติกา	10. ด้านการดำเนินกิจการของสภาฯ (การบริหารจัดการองค์กร) (10)	สภาองค์กรชุมชน(เอง)	ดำเนินการ

องค์กร	ภารกิจ (ทำอะไรบ้าง) (ม. 21)	ประเด็นภารกิจ (ด้านใดบ้าง)	บุคคล/องค์กรเกี่ยวข้อง/รับชอบ (ใครทำ)	บทบาทหน้าที่ (ให้ทำอะไร)
	9. การจัดทำรายงานประจำปี	11. ด้านการเสนอผลงานการติดตามประเมินผล (กระทบ บวก-ลบ)(11)	อปท. หรือรัฐ	ดำเนินการแก้ไขป้องกัน-พัฒนาต่อ
	10. การเสนอรายชื่อผู้แทนสภาฯ	12. ด้านการประชุมระดับจังหวัดของสภาฯ (12)	ที่ประชุมระดับจังหวัดของสภาฯ	พิจารณาคัดเลือกผู้เหมาะสมเป็นตัวแทน

สรุปภารกิจสภาฯ

สภาฯ มีภารกิจ 7 ภารกิจใน 12 ด้าน คือ

- 1) ภารกิจส่งเสริมสนับสนุน 3 ด้าน คือ ด้านสังคม-วัฒนธรรมชุมชนและชาติ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ของชุมชน
- 2) ภารกิจเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจและการร่วมมือ 1 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ด้านสังคม-วัฒนธรรม-ธรรมชาติ)
- 3) ภารกิจเสนอแนะ 1 ด้าน คือ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ภารกิจจัดการ 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรรัฐ อปท และเอกชน
- 5) ภารกิจประสาน 1 ด้าน คือ ประสานการร่วมมือทุกด้านกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น
- 6) ภารกิจรายงาน 2 ด้าน คือ ด้านการติดตามประเมินผลงาน และการประชุมระดับจังหวัดของสมาชิกสภาฯ

7) ภารกิจร่างกฎกติกา 1 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานของสภาฯ

จะเห็นได้ว่า ภารกิจของสภาฯ นั้นมีหลากหลาย และรอบด้านในกิจการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง ทั้งที่โยงกับสมาชิก หรือองค์กรในชุมชน และบุคคลและองค์กรภายนอก และมีทั้งภารกิจที่ชุมชนปฏิบัติการกันเองได้ และหรือประสานให้องค์กรอื่นได้เข้ามาหนุนเสริม ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสเปิดช่องทางให้ทั้งบุคคลและองค์กรในท้องถิ่น ท้องถิ่น และภายนอกได้ร่วมกันรับผิดชอบชุมชนนั่นเอง

5. ทำไมจึงต้องมีสภาองค์กรชุมชน

เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้รู้ทั้งภาคประชาชน และภาคส่วนอื่นที่เห็นตรงกันว่าสิทธิและเสรีภาพประชาชนที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญปี 2550 ในหลายมาตรานั้นยังไม่ได้ระบุแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะทำอะไรกับใครอย่างไร เพื่อตนเองบ้าง จะได้นำแนวทางปฏิบัติที่ระบุนั้น มาตราเป็นกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิชุมชน และได้กำหนดให้เป็นภารกิจปฏิบัติระหว่างกัน (คู่มือภารกิจ และรัฐธรรมนูญมาตรา 66,67) ระหว่างภาคประชาชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำรงอยู่และความเจริญของผู้คนและชุมชน

6. สถานการณ์ชุมชนสัมพันธ์กับสภาพพัฒนาการเมืองอย่างไร?

1) สถานการณ์ชุมชนสัมพันธ์กับสภาพพัฒนาการเมืองในฐานะเป็นสมาชิกผู้หนุนเสริม

หรือเป็นกำลังหนุนสภาพพัฒนาการเมืองให้สามารถแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งและบรรลุวัตถุประสงค์ของการตั้งสภาพพัฒนาการเมืองยิ่งขึ้น เพราะสมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองที่เป็นภาคประชาชนหรือประชาสังคมนั้นไปจากสถานการณ์ชุมชนจำนวน 76 คน จังหวัดละ 1 คน (มาตรา 7(1) สมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองกลุ่มนี้ มีฐานะเป็นตัวแทนสมาชิกสถานการณ์ชุมชนตำบลทุกสภาในจังหวัดนั้นๆ ที่จะเป็นตัวกลางประสานรู้ ประสานคิด ประสานทำ และประสานผลระหว่างสถานการณ์ชุมชนหรือภาคประชาสังคม กับสภาพพัฒนาการเมือง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทางสังคมทางหนึ่งด้วย

อนึ่ง สภาพพัฒนาการเมืองเป็นเสมือนสถานการณ์ชุมชนระดับชาติ ซึ่งเป็นเวทีให้สมาชิกสถานการณ์ชุมชนตำบลได้พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดความเห็นทั้งประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขพัฒนาชุมชนหรือสังคม ในสภาตัวแทนภาคประชาสังคมอีกเวทีหนึ่ง และยังเป็นเวทีเชื่อมต่อข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดความเห็น เป็นต้น กับตัวแทนองค์กรอื่นที่ร่วมเป็นสมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองมีตัวแทนจากพรรคต่างๆ เป็นต้น อีกด้วย

2) สถานการณ์ชุมชนมีสิทธิในการขอรับเงินกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ที่ถูก

จัดตั้งขึ้นในสถาบันพระปกเกล้า เพื่อช่วยกิจการสาธารณะของชุมชน (มาตรา 31 พ.ร.บ.สภาพัฒนาการเมือง, 2551)

สรุปว่า สถานการณ์ชุมชนสัมพันธ์กับสภาพพัฒนาการเมือง ทั้งในฐานะผู้ให้และผู้รับด้วยกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนยิ่งขึ้น

4. สภาพพัฒนาการเมืองคืออะไร ใคร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม และสัมพันธ์กับสถานการณ์ชุมชน การเมือง และประชาธิปไตยอย่างไร?

1) อะไร? สภาพพัฒนาการเมืองเป็นกลไกภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 78 (2) ที่บัญญัติให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง และให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระเพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

2) **ใคร ที่ไหน อย่างไร?** มีเลขานุการสถาบันพระปกเกล้าเป็นสมาชิกและเป็นเลขานุการของสภา มีประธานสภาหนึ่งคน รองประธานสภาหนึ่งคน (มาตรา 7 วรรค 2 พ.ร.บ.สภาพัฒนาการเมือง พ.ศ.2551) มีผู้แทนจากองค์กรต่างๆ จำนวน 7 กลุ่ม คือ ภาคประชาชน (76+16 คน) พรรคการเมือง (ตามจำนวนพรรคมีสส.+2) คณะกรรมการกิจการวุฒิสภา (1 คน) คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา (1 คน) เลขานุการคณะกรรมการเลือกตั้ง เลขานุการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ เลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขานุการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (รวม 6) และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกสิบคน สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองจากองค์กรภาคประชาสังคมอื่นที่มีใช้สภาองค์กรชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้งตาม พ.ร.บ.สภาพัฒนาการเมือง จะเป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองได้ โดยจะผ่านกระบวนการสรรหาตามมาตรา 8 และ 9 ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว เป็นต้น

3) **ทำไม?** เพราะการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยยังตรึงจมอยู่กับวงจรอุบาทว์ขาดแผนพัฒนา ขาดบุคคลและองค์กรเจ้าภาพ และเจ้ามือที่มีอิสระและมีพลังคน พลังความรู้ พลังเงิน เป็นต้น มาหนุนเสริมให้ภาคประชาชนได้เรียนรู้ได้เข้าใจสาระเนื้อหาของประชาธิปไตย และขาดกลไกส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐ จึงได้จัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองขึ้น ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2551 มาตรา 78 (2)

4) **สัมพันธ์กับสภาองค์กรชุมชน การเมืองและประชาธิปไตยอย่างไร?**

4.1 **สัมพันธ์กับสภาองค์กรชุมชน :** เป็นกลไกส่งเสริมศักยภาพของประชาชนทั้งที่เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน และมีได้เป็นแต่เกาะกลุ่มเป็นองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 66 ให้สิทธิมีส่วนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนของชุมชน และประเทศชาติมากขึ้น โดยอาศัยช่องทางสภาพัฒนาการเมืองให้เข้าถึงทรัพยากรรัฐ โดยเฉพาะงบประมาณแผ่นดินจากกองทุนพัฒนาการเมือง

4.2 **สัมพันธ์กับการเมืองและประชาธิปไตย :** เป็นกลไกภาครัฐที่ดึงภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นทั้งภาคการเมืองพรรคการเมือง ภาครัฐ และผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเมืองที่ยังพร่องความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้เป็นรูปธรรมและเข้มแข็งมากขึ้น (คาดหวัง)

หมายเหตุ : ให้ดูรายละเอียดเรื่องนี้เพิ่มเติมในมาตรา 6 ของ พ.ร.บ. สถาปนาการเมือง พ.ศ. 2551

③

กระบวนการสภาองค์กรชุมชนกับการเมืองเรื่องประชาธิปไตย

คำถามที่น่าสนใจ และช่วยกันค้นหาคำตอบ คือ

1. กระบวนการสภาองค์กรชุมชน คืออะไร

2. กระบวนการดังกล่าวนี้จะมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการเมืองเรื่องประชาธิปไตย

ได้อย่างไร มาก น้อยแค่ไหน หรือไม่เพราะเหตุใด...?

ตามมุมมองของผู้เขียน มีคำตอบ ดังต่อไปนี้

กระบวนการสภาองค์กรชุมชนคือ

1. กระบวนการสร้างและเปิดพื้นที่ทางความรู้ ความคิด และแนวปฏิบัติ ในการจัดการตนเอง สังคม-วัฒนธรรม และธรรมชาติแวดล้อมในชุมชนของตน ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของบุคคล* ในการทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทย ที่จะมีส่วนร่วมสำคัญ ทั้งในการบริหารจัดการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตน การกำหนดกฎกติกา และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง และชุมชน โดยรวมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาตินั้นคือการเปิดโอกาสให้ปวงชนชาวไทยได้มีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบริหาร ด้านนิติบัญญัติ และด้านตุลาการ

* หมวด 3 ว่าด้วย สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

ส่วนที่ 1 มาตรา 29 ว่าด้วย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้...

ส่วนที่ 11 ว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมและสมาคม มาตรา 64 ว่าด้วย เสรีภาพของบุคคลในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น (มาตรา 65 ว่าด้วย เสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง...)

ส่วนที่ 12 ว่าด้วยสิทธิชุมชนมาตรา 66 ว่าด้วยสิทธิของบุคคล ซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 67 ว่าด้วยสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้รับ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามความเหมาะสม... (มีรายละเอียดว่าด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการกิจกรรม ของ อปท. และรัฐ ราชการ และองค์กรอื่นๆ ด้วยในวรรคที่ 2 และ 3 ของมาตรานี้)

2. กระบวนการส่งเสริมการยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทย

ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านและตำบล ซึ่งมีอำนาจรัฐครอบคลุม แต่ประชาชนขาดการรับรู้ เรียนรู้ เรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนที่จะปกป้องศักดิ์ศรีและสิทธิหน้าที่ การที่มีกฎหมายรับรองสิทธิที่ บัญญัติในรัฐธรรมนูญอีกชั้นหนึ่งและบ่งชี้รูปแบบการปฏิบัติด้วย ถือว่าเป็นการเพิ่มศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์ให้กับผู้คนในชุมชนที่ได้ชื่อว่าเป็นปวงชนชาวไทย ได้ทางหนึ่ง

3. กระบวนการได้มาซึ่งสภาองค์กรชุมชนที่ดี กระบวนการในการทำภารกิจด้านต่างๆ ทั้ง 12 ด้านที่กล่าวข้างต้นก็ดี ล้วนเป็นวิธีรู้ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น (ดูมาตรา 21 พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน และรัฐธรรมนูญมาตรา 163- 165 ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพการมีส่วนร่วม)

4. ในวิธีรู้ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติที่ว่านั้น คือ กระบวนการหนึ่งของการสรรค์สร้าง ประชาธิปไตย คือ ให้ประชาชนเป็นใหญ่ โดยได้มีส่วนรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม-วัฒนธรรม ธรรมชาติแวดล้อมทั้งในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู ทำนุรักษา แก้ไขพัฒนา เป็นต้น แทนที่ ให้ภาครัฐ ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาอื่นๆ เป็นผู้ครอบครอง รับผิดชอบ และจัดการเพียงฝ่ายเดียว โดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิ์ ไม่มีเสียงเลย

5. กระบวนการได้มาซึ่งสภาฯ กิติ ภารกิจของสภาฯ กิติ ล้วนเป็นกระบวนการดึงบุคคล และพหุภาคีต่างๆ ที่มีอยู่ทุกภาคส่วนให้เข้ามาหนุนเสริมกัน และกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งๆ ที่เรียกว่า ประชาธิปไตยที่เป็นธรรมาธิปไตย ได้ดีช่องทางหนึ่ง (โดยอาศัยขั้นตอนและวิธีการตามข้อ 4)

④

โจทย์สำคัญที่รอคำตอบ

โจทย์สำคัญของคนสงขลา (รวมคนไทยทั่วประเทศ) วันนี่ที่จะช่วยเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญที่ดี พ.ร.บ. ทั้ง 2 ฉบับหรือสภาองค์กรชุมชนที่ดี สภาพัฒนาการเมืองที่ดี ก้าวเดินไปด้วยดี มีอยู่ 2 โจทย์หลักคือ

1. จะหาทางส่งเสริมสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนก่อตัวและเกิดขึ้นในตำบลต่างๆ ของจังหวัดสงขลาเราได้อย่างไร? หรือให้ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมได้ก่อเกิดสภาองค์กรชุมชนจนครบทุกตำบลได้อย่างไร?

2. จะหาทางช่วยหนุนเสริมให้สภาองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ยังอ่อนแอแบบเบาอยู่ให้เจริญเติบโตแข็งแรงพึ่งตนเองได้ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้บ้างกันอย่างไรร?

ตามความเห็นของผู้เขียนมองว่าน่าจะมีช่องทางสำคัญ 2 ช่อง คือ ช่องที่อิงนิதிய และช่องที่เป็นพหุคินัย

1. ช่องที่เป็นนิதியตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ.

(1) ช่องที่ระบุในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 66 และ 67 ที่รับรองสิทธิของบุคคลในการรวมกลุ่มเป็นชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา เป็นต้น และมาตรา 67 ที่รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของชุมชน และมาตรา 64 ที่รับรองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันเป็นสมาคม องค์กรต่างๆ หรือหมู่คณะและบทบัญญัติใน พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน มาตรา 23 ที่ระบุให้สภาองค์กรชุมชนอาจจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติการกิจ แทนตามความจำเป็นและเหมาะสม

(2) ความในบทบัญญัติสภาองค์กรชุมชนบทนี้น่าจะเป็นตัวชี้ช่องทางแก้ปัญหาหรือตอบ โจทย์ข้อ 2 ได้ทางหนึ่ง คือ เมื่อตระหนักว่า สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลใดอ่อนแอ ก็หาตัวช่วย คือ เชิญชวน บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนช่วยรู้ ช่วยคิด และช่วยทำด้วยก็ได้

2. ช่องทางที่เป็นพหุติ นายของผู้คนชุมชนที่มีอยู่เดิม

ด้วยมีความจริงเชิงประจักษ์อยู่ว่า ปวงชนชาวไทยที่อาศัยแผ่นดินไทย หรือแผ่นดินใครก็ตาม พวกเขาต้องพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง พึ่งพาสังคม-วัฒนธรรมของตน และพึ่งพาธรรมชาติ แวดล้อม ทั้งหลายมีดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น เป็นปกติวิสัยอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าบางกลุ่มบางพวกยังขาดจิตสำนึก และตระหนักรู้ที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟู ปกป้องคุ้มครองอย่างจริงจัง การที่องค์กรรัฐที่ดี เอกชนที่ดี ที่มองเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น และความสำคัญของผู้คนในชุมชน ได้รวบรวมตัวกันเข้าหนุนเสริมทั้งภารกิจ และการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งได้

อนึ่ง ช่องทางอีกลักษณะหนึ่งคือ องค์กรรัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งในพื้นที่ชุมชนและนอกพื้นที่ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล (ทบต.) สถาบันท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สถาบันการศึกษา ทั้งระดับประถม มัธยม และอุดม สถาบันศาสนาคือวัดและมัสยิด สถาบันสื่อชุมชน ท้องถิ่น เป็นต้น หากได้ช่วยกันทำความเข้าใจเจตนารมณ์อันแท้จริงของการให้มีสภาองค์กรชุมชน และช่วยส่งเสริมและหนุนเสริมกันอย่างจริงจัง สภาองค์กรชุมชนก็จะเกิดได้ และมันคงยั่งยืนได้

⑤

สภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดสงขลากับการพัฒนาตนเองและชุมชน

จังหวัดสงขลามีตำบลและเทศบาลจำนวน ...ตำบล ใน 16 อำเภอของจังหวัด ปัจจุบัน (2552) ได้มีการจัดตั้งและจดทะเบียน สภาองค์กรชุมชนไปแล้ว 24 ตำบล คือ ตำบลในพื้นที่อำเภอต่อไปนี้

ลำดับ	ตำบล	อำเภอ
1	จัดสน, พังยาง	ระโนด
2	เชิงแส, เกาะใหญ่	กระเสีสิทธิ์
3	วัดจันทร์, บ่อแดง, ท่าหิน	สทิงพระ
4	ชิงโค, ชะแล้	สิงหนคร
5	แม่ทอม	บางกลุ่ม
6	ห้วยลึก	ควนเนียง
7	ควนรู, คูหาใต้	รัตภูมิ
8	ท่าข้าม	หาดใหญ่
9	ทุ่งขมื่น	นาหม่อม
10	ทุ่งลาน	คอหอยโข่ง
11	เทศบาลปริก	สะเดา
12	ทุ่งหวัง	เมือง
13	สะพานไม้แก่น, ป่าชิง, น้ำข้าว	จะนะ
14	ทับช้าง	นาทวี
15	วังใหญ่	เทพา
16	เขาแดง	สะบ้าย้อย

และมีแผนจะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดใหม่ในอำเภอต่างๆ อีก 10 อำเภอ จำนวน 25-30

ตำบลในปี พ.ศ. 2552 นี้ * ดังนี้

ลำดับ	ตำบล	อำเภอ	
	คลองแดน, ป่อตู่, ระวะ, ตะเคียน โรง, กระแสสินธุ์ (ตำบลที่ยังไม่เกิด) บ้านหาร, บางกล้า, ท่าช้าง คูเต่า เขาพระ, กำแพงเพชร, ท. กำแพงเพชร โคกม่วง, คลองหลา, คลอง หอยโข่ง เขามิเกียรติ, ปาดังเบซาร์, ท. บาดังเบซาร์, สำนักขาม (ตำบลใกล้เคียงในพื้นที่) ลำ ไพล, ทาม่วง, เกาะสบ้า, เทพา, ปากบาง, สะกอม	ระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระ สิงหนคร บางกล้า ควนเนียง รัตภูมิ คลองหอยโข่ง สะเดา จะนะ เทพา สะบ้าย้อย	ใกล้เคียงกับสะพานไม้ แกน, ป่าชิงและน้ำขาว

* ที่มา : เอกสารโครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการเมืองภาคพลเมือง จังหวัดสงขลา

จัดเตรียมโดยคุณประภาส บัวแก้ว และคณะ, 2552.

เพื่อตอบโจทย์สำคัญทั้ง 2 โจทย์ ที่กล่าวข้างต้น (ข้อ 4) คือ หนุนเสริมให้สภาองค์กรชุมชน
ตำบลที่เกิดขึ้นแล้วเข้มแข็งได้อย่างไร ? และ หนุนเสริมให้สภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ตำบลใน
อำเภอต่างๆ เกิดขึ้นและก้าวเดินสู่ความเข้มแข็งได้อย่างไร?

สภาองค์กรชุมชนตำบล นับว่าเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทยหรือผู้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ แม้
จะมีกลุ่มคนองค์กรต่างๆ อยู่เดิมและมีบทบาทสอดคล้องกับภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่
กำหนดขึ้นใหม่บ้างแล้ว แต่ดูเหมือนจะไม่ง่ายต่อการรวมตัวก่อตั้งหรือจัดตั้ง ตามขั้นตอนและวิธีการ
ที่ พ.ร.บ. กำหนดและเมื่อตั้งแล้วเกิดแล้ว ก็ไม่ง่ายที่จะเติบโต หากขาดการส่งเสริมช่วยเหลือกัน

เหตุผลสำคัญก็คือ องค์การทางสังคมทั้งหลายก็เปรียบเสมือนพืชพันธุ์ไม้ที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไปบริเวณพื้นที่ไหน ดินดี น้ำดี ปุ๋ยดี ไม่มีโรคภัยใด เมล็ดพืชที่ตกอยู่หรือปลูกลงในพื้นที่นั้น ก็จะเจริญเติบโตโดยไม่ต้องรดน้ำพรวนดิน ป้องกันโรคภัยให้ก็เติบโตได้ แต่ถ้าตกอยู่หรือปลูกลงในที่ตรงกันข้ามขาดเหตุปัจจัยการดำรงอยู่ และเจริญเติบโตก็จะกลายเป็นนอนโซไปจนใด การก่อเกิดสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเมล็ดพืชพันธุ์ใหม่ขององค์การทางสังคม ก็ฉนั้น นั่น คือในระยะแรกๆ จะต้องมีตัวช่วยทั้งการก่อตั้งและประคับประคอง เลี้ยงดูให้เจริญเติบโตจนแข็งแรง ช่วยตนเองได้ดี

ด้วยเหตุนี้เครือข่ายภาคประชาชน จังหวัดสงขลาที่ตระหนักในความสำคัญของสภาองค์กรชุมชนที่จะมีผลต่อความเจริญเติบโตของการเมืองภาคพลเมือง และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเรียกชื่อว่า คณะทำงานเครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดสงขลา และเมื่อมี พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบลเกิดขึ้น บุคคลกลุ่มนี้ก็ได้ช่วยกันผลักดันให้เกิดองค์กรนี้ขึ้นมาในช่วงแรกได้ 18 ตำบล และจะมีส่วนผลักดันภารกิจนี้ต่อไปภายใต้ชื่อว่า คณะทำงานส่งเสริมสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดสงขลา เพื่อทำหน้าที่หนุนเสริม หรือส่งเสริมกิจกรรม ดังกล่าวต่อไป และกำลังคิดกันว่า จะจัดการตนเองอย่างไร จึงจะให้มียศภภาพมากกว่าที่มีอยู่ เรามีคนมีงานและมีเงินที่สนับสนุนจากรัฐ ผ่านสภาพพัฒนาการเมือง จึงดำริที่จะจัดการตัวเองให้ก้าวเดินได้คล่องตัวขึ้น มีศภภาพมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นขณะนี้ คือเราน่าจะจัดหรือกำหนดให้มีโครงสร้างบทบาท อำนาจหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากมีการประชุมกันเป็นรายเดือนเท่านั้น

ทุนเดิมที่เรามีอยู่ ทั้งก่อนการรวมตัว และรวมตัวกันเป็นคณะทำงานมา 3-4 ปี แล้วยัง เมื่อทบทวนดูกันจะเห็นทุนดังกล่าวได้ ดังนี้

1. โครงสร้างด้านกำลังคน เรามีหลากหลายพอสมควร เรามีคนจากหลากหลายอาชีพ ประสบการณ์ เพศ วัย เป็นต้น
2. โครงสร้างด้านกิจการพัฒนา แม้จะมุ่งเป้าอยู่ที่ชุมชนสงขลา แต่มีกิจการพัฒนาหลากหลายเรื่อง หลากหลายรูปแบบแล้วแต่โอกาส และความรู้ ความสามารถของกลุ่มนั้นๆ เช่น กลุ่มที่เกาะติดอยู่กับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ก็จะมีประเด็นพัฒนา หรือแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ตามที่ช่วยกันกำหนดขึ้น มีประเด็นการเกษตร ที่อยู่อาศัย องค์การการเงิน ภัยพิบัติ ผู้หญิง สวัสดิการชุมชน เป็นต้น นอกนั้นก็ยังมีกลุ่มที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ทำงานสื่อชุมชน สุขภาพชุมชน เป็นต้น

ซึ่งมีทั้งคนภาครัฐ ราชการ ธุรกิจ วิชาการ อปท. การศึกษา เป็นต้น ผสมผสานกันอยู่ด้วย เพื่อหนุนเสริมกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลที่คาดหวังต่อไป

โจทย์สำคัญของการจัดโครงสร้างองค์กรหรือคณะทำงานน่าจะอยู่ที่ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่า ต้องการให้เกิดผลลัพธ์อะไร แก่ใครบ้าง จะทำอย่างไรที่ไหนเมื่อใด ทำไม และใครกับใคร...?

ตามความเห็นของผู้เขียน มองว่า **ผลลัพธ์ที่เราต้องการ คือ ศักยภาพของคน หรือคนมีศักยภาพใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความคิด การปฏิบัติพัฒนาแก้ไข และด้านการติดตามประเมินผล**

สภาพองค์กรชุมชนที่ดี การเมืองภาคพลเมืองที่ดี ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ดี ก็อยู่ที่คนมีศักยภาพใน 4 ด้านนี้ ชุมชนจะเข้มแข็งอ่อนแอแค่ไหนก็อยู่ที่ศักยภาพของคนทั้ง 4 ด้านนี้ ภารกิจของสภาพองค์กรชุมชน ทั้ง 12 ข้อที่ระบุใน พ.ร.บ. สภาพองค์กรชุมชน ก็ต้องอาศัยศักยภาพคนทั้ง 4 ด้านนี้ หรือแม้แต่แผนพัฒนาการเมือง ของสภาพพัฒนาการเมือง จะบรรลุผลที่คาดหวังได้ก็ต้องอาศัยศักยภาพของคนทั้ง 4 ด้านนี้ ดังนั้นเป้าหมายการทำงานของคณะทำงานชุดดังกล่าวจึงควรอยู่ที่การพัฒนาคนให้เจริญใน 4 ด้านนี้นั่นเอง

ดังนั้น การจัดโครงสร้าง การแบ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะทำงาน ซึ่งมีลักษณะคล้ายองค์กรหนึ่งนั้น ก็ต้องจัดให้มีพลังสร้างคนให้มีศักยภาพทั้ง 4 ด้านให้ได้ นั่นคือนำแนวคิด 3 เหลี่ยมเขื่อนอุท্থา แนวคิดสุขภาพองค์กรรวม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานคิดในการจัดการเรื่องนี้

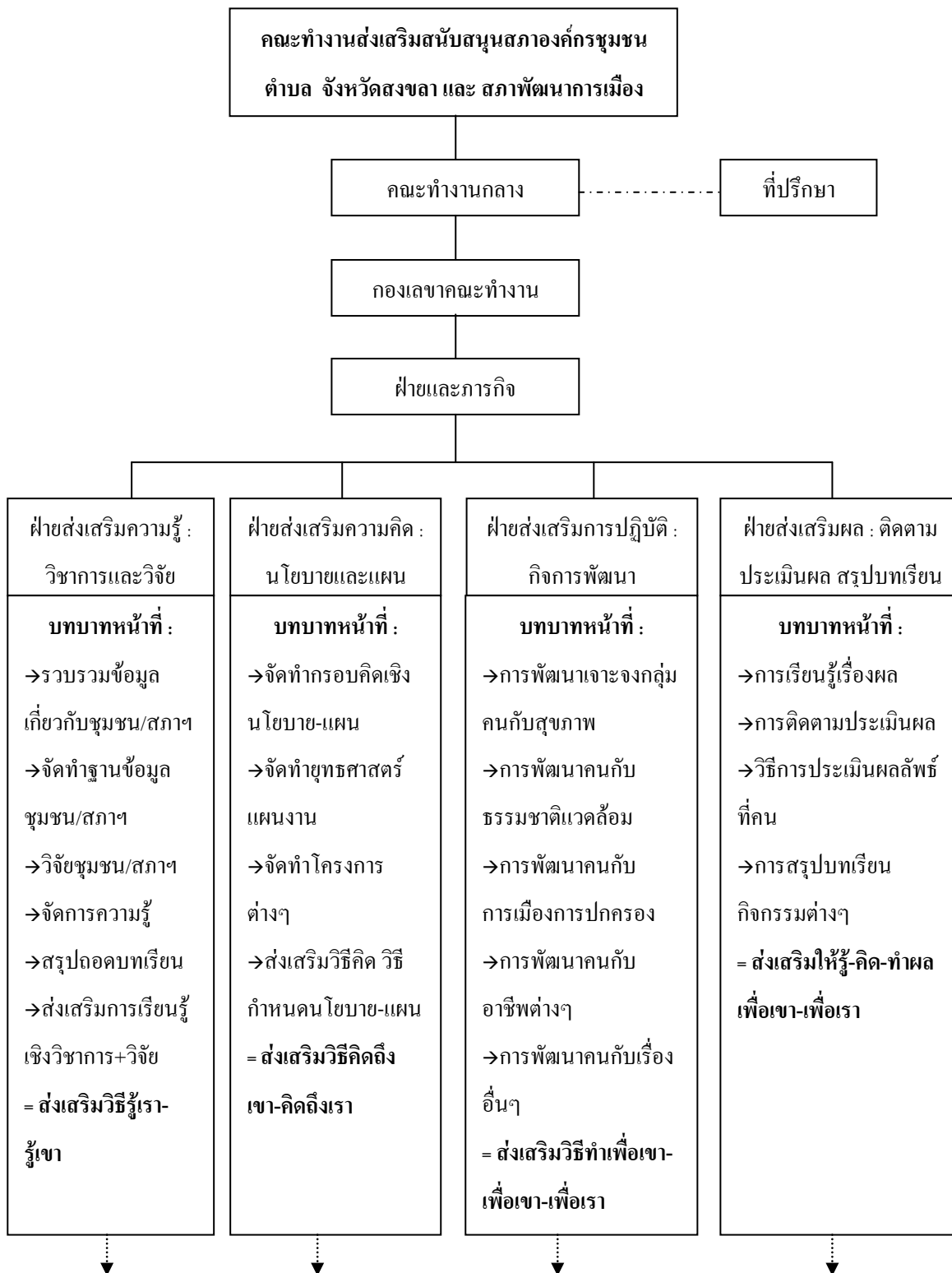
1. **แนวคิดสามเหลี่ยมเขื่อนอุท্থา** คือ ฐ + ร่วม + เร่ง (K = Knowledge, N=Network และ P=power) สร้างความรู้ สร้างเครือข่าย และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างกว้างขวางโดยอาศัยกลไกรัฐที่มีอำนาจอยู่ในมือ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของในหลวงที่ว่า ฐ-รัก-สามัคคี ซึ่งก็คือแนวคิดการพัฒนาศักยภาพคน

2. **แนวคิดสุขภาพองค์กรรวม** คือ สุขภาพ กาย สังกม จิตใจ และจิตวิญญาณ (สติปัญญา) คือพัฒนาคนให้มีสุขภาพดี 4 ด้าน ดังกล่าว โดยเนื้อหาสาระแล้วก็คือ แนวคิดพัฒนาศักยภาพและคุณภาพคน

3. **แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม นั้น สิ่งที่จะมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ได้ก็คือคน จึงสรุปสาระปรัชญานี้ว่าเป็น

ปรัชญาพัฒนาคนให้พอเพียงใน 4 ด้าน คือ รู้พอเพียง คิดพอเพียง ทำพอเพียง และผลพอเพียง โดยเนื้อหาสาระแล้ว ก็คือแนวคิดพัฒนาศักยภาพและคุณภาพคน เช่นกัน

ดังนั้น เมื่อนำแนวคิดนี้มาแปลงเป็นโครงสร้างบทบาท อำนาจ หน้าที่ ก็จะได้ ดังนี้

บุคลากรประจำฝ่าย : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	บุคลากรประจำฝ่าย : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	บุคลากรประจำฝ่าย : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	บุคลากรประจำฝ่าย : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
---	---	---	---

ผังมโนทัศน์ 1 แสดงลักษณะโครงสร้างบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะทำงาน ส่งเสริมฯ

จังหวัดสงขลา

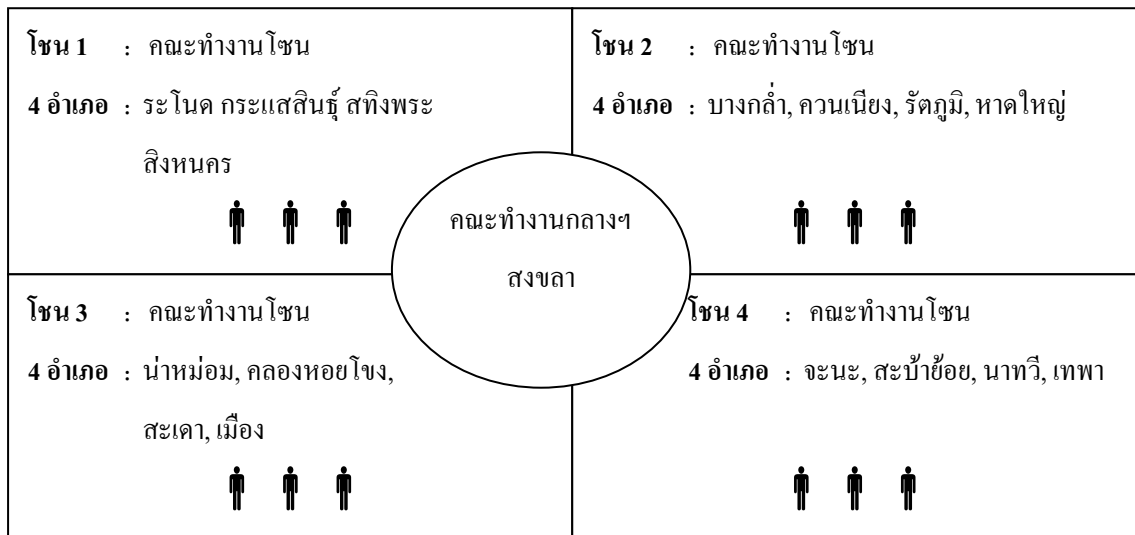
องค์ประกอบด้านบุคลากร

1. คณะทำงานกลาง : 10-15 คน ประกอบด้วยประธาน 1 รองประธาน 2 คน เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ 2 คน เกร็ดผู้ช่วย 1 คน รวม 6 คน หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่ายๆ ละ 1 คน เลขานุการฝ่าย 4 ฝ่ายๆ ละ 1 คน รวม 8 คน รวม 14 คน

หมายเหตุ : จำนวนอาจลดลงได้ถ้าให้มีรองประธาน 4 คน และให้รองประธานไปทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่าย ซึ่งในทางปฏิบัติน่าจะมีผลดี เพราะรองประธานทั้ง 4 จะใกล้ชิดงานในฝ่ายนั้นๆ มากขึ้น เพราะได้ไปควบคุมดูแลเอง

2. คณะทำงานประจำฝ่าย : ฝ่ายละ 5-10 คน ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่าย 1 คน รอง 1 คน เลขานุการ 1 คน เกร็ดผู้ช่วย 1 คน ที่เหลือเป็นคณะทำงานประจำฝ่าย

นี่คือองค์ประกอบของคณะทำงานระดับจังหวัด ถ้าจะมีคณะทำงานระดับโซน (4 อำเภอ) หรือระดับอำเภอที่ใช้แนวคิดและโครงสร้าง บทบาทอำนาจหน้าที่เดียวกัน คาดว่าน่าจะมีศักยภาพในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ คณะทำงานทั้ง 2-3 ระดับนี้จะต้องช่วยเสริมกำลังซึ่งกันและกัน

ผังโมทัศน์ 2 แสดงโครงสร้างคณะทำงานส่งเสริมฯ ระดับจังหวัดและระดับโซน และหรืออำเภอ (4 โซน, 16 อำเภอ)

๖

สรุป

คนเป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ความเป็นมนุษย์จึงจะเติบโต มิฉะนั้นแล้วก็จะไม่ต่างอะไรจากสัตว์ทั่วไป ที่เกิดมากินอยู่ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่แล้วก็จบชีวิตลง โดยไม่อาจรู้ได้เลยว่าคนคืออะไร เกิดมาทำไม...?

คนเป็นผลผลิตของธรรมชาติ ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ ต้องทำตามกฎธรรมชาติ และต้องรับผลตามกฎธรรมชาติ และกฎสังคมที่ตนเองสร้างขึ้นมาเสริม

การกระทำทางกาย วาจา และทางใจของมนุษย์ ทั่วไปมีทั้งถูกและผิดกฎ ถ้าทำถูกกฎจะได้รับผลดีชีวิตเป็นสุขมากกว่าทุกข์ แต่ถ้าทำผิดกฎก็จะได้รับผลร้ายมีชีวิตเป็นทุกข์มากกว่าเป็นสุข

มนุษย์จะทำถูกกฎ หรือผิดกฎที่ว่า ขึ้นอยู่กับความรู้ หรือความไม่รู้ คือ มีปัญญาพอหรือไม่
พอ ถ้ามีไม่พอก็จะพ่ายแพ้ต่อกุศลธรรมทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง หรือ
ค้นหา มานะ ทิฐิ แต่ถ้ามีพอก็จะชนะอกุศลธรรมดังกล่าวได้

สังคมมนุษย์ร้อนดังที่เป็นอยู่ทุกหนแห่งในปัจจุบันก็เพราะเหตุนี้ ความคิด ความฝัน
ความโหยหา การเมืองใหม่ ประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมและการมีสภาองค์กรชุมชนขึ้นมารองรับ
โดยคาดคิดว่าจะได้พบกับสิ่งที่ต้องการคือความสุขเพิ่มขึ้นบ้าง

แต่ตราบดีที่เรายังไม่พยายามมองตัวเอง ค้นหาตัวเอง เรียนรู้ตัวเอง พัฒนาตัวเอง
เองยังไม่เห็น ไม่พบ ไม่รู้ว่า มีอะไร เป็นอะไร อะไรเป็นเหตุอะไร อะไรเป็นผลอะไร แล้วใช่ เรากี่
จะวิ่งไปข้างหน้าเพื่อค้นหาสิ่งที่เรายังไม่รู้จักกันต่อไป

เสรีภาพ อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประชาธิปไตย นั้นเนื้อแท้คือตัวปัญญาที่มนุษย์ต้อง
แสวงหา ต้องพัฒนาให้เจริญขึ้นในตน

สมาน ภาพ อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประชาธิปไตยนั้นเนื้อแท้ คือ ความรัก ที่มนุษย์
ทุกคนต้องเจริญ โดยเน้นการรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ภราดรภาพ อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประชาธิปไตย นั้นเนื้อแท้คือ ความสามัคคี ร่วม
แรงกาย แรงใจ กันทำสิ่งดีๆ ทั้งแก่ตนเอง และเพื่อนมนุษย์ ตลอดถึงธรรมชาติแวดล้อมทั้งหลาย
กฎหมายหรือกฏสังคมนีรัฐธรรมณูญก็ดี พระราชบัญญัติต่างๆ ก็ดี ย่อมมีทั้งข้อเด่น และ
ข้อด้อย ข้อถูก ข้อผิด ข้อสอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับกฏธรรมชาติ เป็นกฏที่ตั้งขึ้นได้และล้มเลิก
ได้ ผลลัพธ์ ที่ต้องการตามกฏ ก็อาจเกิดและอาจไม่เกิดก็ได้ หรือเกิดสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้
ประเด็นสำคัญอยู่ที่ตัวเรา ว่ารู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักสังคม และรู้จัก
บุคคลมากน้อยเพียงใด คิดและทำได้ต้องตามเหตุ-ผล เป็นต้นได้มากน้อยเพียงใด

เป้าหมายสูงสุดของคนสงขลา จึงน่าจะอยู่ที่ช่วยผลักดันสงขลาให้เป็น **สังคมแห่งการเรียนรู้**
หรือ**สังคมแห่งปัญญา** เพราะการเมืองจะดี ประชาธิปไตยจะดี สภาองค์กรชุมชนจะเกิดจะโต ก็อยู่ที่
คำคำนี้ ใช่หรือไม่ หรือท่านคิดอย่างไร

.....

สักวี่

อะไรเป็นอะไรในโลกนี้ โลกแห่งชีวิตมนุษย์สุดสงสัย

เกิดมาแล้วต้องกินดินกันไป เจริญวัยแล้วแต่กายสลายลง
ทั้งพืชสัตว์น้อยใหญ่ในโลกกว้าง ล้วนก้าว่างเดินไปไม่ไหลหลง
มีเกิดแก่เจ็บตายหายพะวง ต่างจบลงที่เดียวกันสุดบรรยาย
อันชีวิตมนุษย์นี้สุดสั้น มีกินวันอยู่น้อยนิดต้องคิดหมาย
เราเป็นใครทำอะไรทั้งใจกาย จึงจะได้ความเจริญเพลิดเพลินใจ
ใจสะอาดใจสว่างใจสงบ จะได้พบสิ่งดีที่ยิ่งใหญ่
เป็นการเมืองสูงสุดจุดเนื่อใน ที่ใครใครควรมองไม่ต้องรอ
เรียก **ธรรมาธิปไตย**ในโลกนี้ ถ้าใครมีศีลศประเสริฐหนอ
สร้างชุมชนให้ดีเด่นเป็นเหล่ากอ บนความ **พอเพียง**ได้สบายเอย

๒๒๒๒๒

สุภาภย์ อินทองคง

5 มิถุนายน 2552

เอกสารอ้างอิง

1. รัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช, 2550.
2. พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ฉบับพุทธศักราช, 2551.
3. พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง ฉบับพุทธศักราช, 2551.
4. พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมะทำไม**. กรุงเทพฯ : เพชรประกาย, 2549.
5. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : 2542.
6. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ**. กรุงเทพฯ : โฟร์ ฟรินดิง จำกัด, 2549.
7. สุภาภย์ อินทองคง. **รัฐธรรมนูญฉบับใหม่หัวใจอยู่ที่ความพอเพียง**. (บทความ) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (สรช.), 2550.
8. **ประชาธิปไตยในสายตาพุทธทาส**. (บทความ) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (สรช.), 2549.

เส้นทางพัฒนาการเมืองเรื่องประชาธิปไตยภายใต้

กระบวนการสภาองค์กรชุมชน

: กรณีจังหวัดสงขลา

โดย

สุภาคย์ อินทองคง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.)

คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสงขลา

2552

คำนำ

เอกสารชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือเรียนรู้ของผู้สนใจการเมืองเรื่องประชาธิปไตย
ภายใต้นิติใหม่ของสังคมไทยที่ชื่อว่า **สภาองค์กรชุมชน และสภาพัฒนาการเมือง** ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี
พ.ศ. 2551 ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญปี 2550 และบทบัญญัติ พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน และ
พ.ร.บ. สภาพัฒนาการเมืองปี 2551 ซึ่งว่ากันว่านี่คือ **เครื่องมือพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และ**
ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผู้เขียนให้ความสนใจงานพัฒนาคน และชุมชน มองว่าเรื่องนี้เป็น
เรื่องสำคัญ จึงได้ติดตามเรียนรู้เรื่องนี้ทั้งในแง่คดีนัย และพฤตินัย แต่ก็ยังไม่มีโอกาสได้ลงลึก
เท่าใดนัก ต่อมามีคนขอเรื่องให้ช่วยศึกษาเชิงลึกแต่ก็ยังไม่มีโอกาสทำได้ ได้แต่รวบรวมข้อมูลบางส่วน
เท่าที่จะหาได้ และเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มผู้สนใจศึกษา และกลุ่มผู้ลงมือปฏิบัติตามบทบัญญัติคือ
ก่อตั้งสภาองค์กรชุมชน และพาดนเข้าสู่สภาพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องเป็นราว ต่อมาเมื่อวันที่ 30
พฤษภาคม 2552 **คุณประภาส บัวแก้ว** ในฐานะประธานสภาองค์กรชุมชน ตำบลแม่athom และ
สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองจังหวัดสงขลา และคณะทำงานส่งเสริมฯ ได้ขอให้ช่วยออกแบบ
โครงสร้างของคณะทำงานส่งเสริมเรื่องนี้ของสงขลา จึงเห็นว่าเป็นโอกาสเหมาะที่จะนำเสนอสาระ
ความรู้ ความคิดเรื่องนี้ที่มีอยู่ และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่ชื่อว่า **สภาองค์กรชุมชน** ขึ้น นั่นคือ
เรื่องการเมืองภาคพลเมืองและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ดังนั้น สาระสำคัญที่นำเสนอไว้ในบทความข้างยาวนี้ ก็จะเน้นหนักอยู่ที่การนำความรู้
ความเข้าใจในเรื่องนี้ แต่จะได้สาระมากน้อยแค่ไหน ขอให้ผู้อ่านช่วยอ่านและตัดสินใจเอง และหาก
คิดว่ามีส่วนไหนบกพร่องผิดพลาด ก็ขอความกรุณาช่วยชี้แนะด้วย ก็จะขอบพระคุณยิ่ง

สุภาภย์ อินทองคง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.)

9 มิถุนายน 2552

สารบัญ

เรื่อง	หน้า	
1. โจทย์ที่หาคำตอบได้ยาก		1
2. ถึงยากก็ต้องตอบ		3
- การเมือง (Politics)		3
- ประชาธิปไตย (Democracy)		4
- สภาก่อตั้งชุมชน (Community Organization Council)		7
- สภาพัฒนาการเมือง (Political Development Council)		15
3. กระบวนการสภาก่อตั้งชุมชนกับการเมืองเรื่องประชาธิปไตย		17
4. โจทย์สำคัญที่รอคำตอบ		19
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบล จังหวัดสงขลากับการพัฒนาตนเอง และชุมชน		21
6. สรุป		27
สังกวี		29
เอกสารอ้างอิง	30	

.....